

La correcció fraterna

La correcció fraterna és una advertència que el cristià adreça al proïsme per ajudar-lo en el camí de la santedat. És un instrument de progrés espiritual que contribueix al coneixement dels defectes personals, sovint inadvertits per les pròpies limitacions o emmascarats per l'amor propi; i, en moltes ocasions, és també condició prèvia per afrontar a aquests defectes amb l'ajuda de Déu i millorar, per tant, en la vida cristiana.

1. UNA TRADICIÓ D'ARREL EVANGÈLICA

La correcció fraterna posseeix una entranya evangèlica pregona. Jesús exhorta a practicar-la en el context d'un discurs sobre el servei als més petits i el perdó sense límits: "*Si el teu germà et fa una ofensa, vés a trobar-lo i, tot sol amb ell, fes-li veure la seva falta. Si t'escolta, t'hauràs guanyat el germà*"¹. Ell mateix corregeix els deixebles en diverses ocasions segons ens mostren els evangelis: els amonesta davant el brot d'enveja que manifesten en veure una persona que expulsava dimonis en nom de Jesús²; reprèn Pere amb fermesa perquè la seva manera de pensar no és de Déu sinó dels homes³; canalitza l'ambició desordenada de Jaume i Joan, esmenant amb afecte la comprensió equivocada envers el regne que anuncia, alhora que reconeix les disposicions valentes dels germans per "beure el seu calze"⁴.

A partir de l'ensenyament i de l'exemple de Jesús, la correcció fraterna ha passat a ser una tradició de la família cristiana viscuda des de l'inici de l'Església, una obligació d'amor i de justícia alhora. Entre els consells de sant Pau als cristians de Corint trobem el de "*exhorteu-vos*" (exhortamini invicem)⁵. Nombrosos passatges del Nou Testament testimonien el desvetllament dels pastors de l'Església en corregir els abusos que s'estaven infiltrant en alguna de les primeres comunitats cristianes⁶. Sant Ambròs, testimoni de la pràctica de la correcció fraterna, escriu al segle IV: "*Si descobreixes algun defecte en l'amic, corregeix-lo en secret [...] Les correccions, en efecte, fan bé i són de més profit que una amistat muda. Si l'amic se sent ofès, corregeix-lo igualment, insisteix sense por, encara que el sabor amarg de la correcció li disgusti. Està escrit en el llibre dels Proverbis *els retrets d'un amic són lleials; són traïdors els besos d'un enemic* (Pr 27, 6)"⁷. I també sant Agustí adverteix sobre la falta greu que suposaria ometre aquesta ajuda al proïsme: "*Pitjor ets tu callant que ell faltant*"⁸.*

2. UNA NECESSITAT DEL CRISTIÀ

El fonament natural de la correcció fraterna és la necessitat que té tota persona d'ésser ajudada pels altres per aconseguir el seu fi, ja que ningú es veu bé a si mateix ni reconeix fàcilment les seves faltes. Per això, aquesta pràctica ha estat recomanada també pels autors clàssics com a mitjà d'ajudar els amics. Corregir l'altre és expressió d'amistat i de franquesa, i tret que

¹ Mt 18, 15.

² Cf Mc 9, 38-40.

³ Cf Mt 16, 23.

⁴ Cf Mt 20, 20-23.

⁵ 2 Co 13, 11.

⁶ Cf, per exemple, St 2.

⁷ Sant Ambròs, *De officiis ministrorum* III, 125-135.

⁸ Sant Agustí, *Sermo* 82, 7.

distingeix l'adulador de l'amic vertader⁹. Al seu torn, deixar-se corregir és senyal de maduresa i condició de progrés espiritual: "l'home bo s'alegra de ser corregit, el malvat suporta amb impaciència el conseller" (Admoneri bonus gaudet; pessimus quisque rectorem asperrime patitur)¹⁰.

El cristià necessita del favor que els germans en la fe li fan amb la correcció fraterna. Al costat d'altres ajudes imprescindibles -l'oració, la mortificació, el bon exemple-, aquesta pràctica -ja present en la Saviesa del poble hebreu- constitueix un mitjà fonamental per assolir la santedat, contribuint així a l'extensió del Regne de Déu en el món: "*Qui es deixa formar s'encamina a la vida, qui rebutja advertiments s'extravia*"¹¹.

3. CORREGIR PER AMOR

La correcció fraterna cristiana neix de la caritat, virtut teològica per la qual estimem Déu sobre totes les coses i al proïsme com a nosaltres mateixos per amor a Déu. Com que la caritat és el "vinclle de la perfecció"¹² i la forma de totes les virtuts, l'exercici de la correcció fraterna és font de santedat personal en qui la fa i en qui la rep. Al primer, li ofereix l'oportunitat de viure el manament del Senyor: "*Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat*"¹³; al segon li proporciona les llums necessàries per renovar el seguiment de Crist en aquell aspecte concret en què ha estat corregit.

*"La pràctica de la correcció fraterna —que té entranya evangèlica— és una prova de sobrenatural afecte i de confiança. Agraeix-la quan la rebis, i no deixis de practicar-la amb els qui convius"*¹⁴. La correcció fraterna no brolla de la irritació davant una ofensa rebuda, ni de la supèrbia o de la vanitat ferides davant les faltes alienes. Només l'amor pot ser el genuí motiu de la correcció al proïsme. Com ensenya sant Agustí, "hem, doncs, de corregir per amor, no amb desitjos de fer mal, sinó amb l'afectuosa intenció d'aconseguir l'esmena. Si així ho fem, complirem molt bé el precepte: «*Si el teu germà et fa una ofensa, vés a trobar-lo i, tot sol amb ell, fes-li veure la seva falta*» Per què el corregeixes? Per què t'ha molestat ser ofès per ell? No ho vulgui Déu. Si ho fas per amor propi, res no fas. Si és l'amor allò que et mou, obres excel·lentment"¹⁵.

4. UN DEURE DE JUSTÍCIA

Els cristians tenen el deure de corregir fraternalment el proïsme com una exigència greu de la virtut de la caritat¹⁶. A l'Antic Testament trobem exemples en què Jahvé recorda aquesta obligació als profetes, com és el cas de l'advertència a Ezequiel: "*A tu, doncs, fill d'home, t'he fet sentinella del poble d'Israel. Quan sentis un crit d'alerta de la meva boca, adverteix-los de part meva. Si jo amenaço el malvat dient-li: "Malvat, segur que moriràs", i tu no l'adverteixes ni li dius res perquè s'aparti del camí del mal, ell morirà per culpa seva, però a tu, et demanaré comptes de la seva sang. Si tu, en canvi, l'adverteixes que s'aparti del mal camí i ell no ho fa,*

⁹ Cf Plutarc, *Moralia*, l.

¹⁰ Sèneca, *De ira*, 3, 36, 4.

¹¹ *Pr* 10, 17.

¹² Cf *Col* 3, 14.

¹³ *Jo* 15, 12.

¹⁴ Sant Josepmaria, *Forja*, n. 566.

¹⁵ Sant Agustí, *Sermo* 82, 4.

¹⁶ Cf *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 1829.

morirà per culpa seva, però tu hauràs salvat la vida"¹⁷. La mateixa idea apareix en el Nou Testament. L'Apòstol Jaume assenyala: "*Si algú de vosaltres s'esgarriava lluny de la veritat i un altre el feia retornar, sapiguen que el qui fa tornar un pecador del camí esgarriat, el salva de la mort i cobreix una multitud de pecats*"¹⁸. I sant Pau considera la correcció fraterna com el mitjà més adequat per atraure qui s'ha apartat del bon camí: "*Si algú no segueix la norma que us donem en aquesta carta, [...]no el tingueu per un enemic; amonesteu-lo només com un germà*"¹⁹. Davant les faltes dels germans no cap una actitud passiva o indiferent. Molt menys val la queixa o l'acusació destemperada: "Aprofita més la correcció amiga que l'acusació violenta; aquella inspira compunció, aquesta inspira la indignació"²⁰.

Si tots els cristians necessiten d'aquesta ajuda, hi ha un deure especial de practicar la correcció fraterna amb qui ocupa determinats llocs d'autoritat, de direcció espiritual, de formació, etc. en l'Església i en les institucions, en les famílies i en les comunitats cristianes. Aquell que mana necessita d'aquesta ajuda amb més urgència per la major responsabilitat que exerceix, ja que "*quan algú encén una llàntia, no la tapa amb un gerro o la posa sota el llit, sinó que la col·loca en el portallànties perquè els qui entren en vegin la claror*"²¹. De la mateixa manera, els qui exerceixen tasques de govern o formació adquireixen una responsabilitat específica de practicar-la. En aquest sentit ensenya sant Josepmaria: "*S'amaga una gran comoditat —i a vegades una gran falta de responsabilitat— en els qui, constituïts en autoritat, defugen el dolor de corregir, amb l'excusa d'evitar el sofriment a d'altres. S'estalvien potser disgustos en aquesta vida..., però posen en joc la felicitat eterna —la seva i la dels altres— per les seves omissions, que són veritables pecats*"²².

5. DISPOSICIONS NECESSÀRIES PER FER-LA I PER REBRE-LA

La «comunió dels sants» entre els qui units a Crist mort i ressuscitat vivim encara pelegrins en aquest món, té en la correcció fraterna una de les seves manifestacions més genuïnes. Tots els cristians formem en Crist una sola família, l'Església, a lloança i glòria de la Trinitat²³. Per això, l'exercici habitual de la correcció fraterna ve estimulat en el cristià en prendre consciència de la seva responsabilitat en la santedat dels altres, és a dir, del seu deure de col·laborar al fet que cada batejat perseveri en el lloc on ha estat cridat per Déu per santificar-se. Aquesta consciència es fa cada vegada més viva fomentant de manera ordinària les disposicions de sol·licitud envers el proïsme, és a dir, per mitjà d'un "*el «sa prejudici psicològic» de pensar habitualment en els altres*"²⁴.

Una altra actitud igualment necessària és estar disposats a vèncer les dificultats que puguin presentar-se: 1) una visió excessivament humana i poc sobrenatural que porti a pensar que no paga la pena fer aquesta correcció, 2) la por de contristar al corregit; 3) considerar que la pròpia indignitat impedeix corregir l'altre, a qui es considera millor capacitat o disposat; 4) jutjar que és

¹⁷ Ez 33, 7-9.

¹⁸ Jm 5, 19-20.

¹⁹ 2 Ts 3, 14-15; cf. Ga 6, 1.

²⁰ Sant Ambrós, *Catena Aurea*, VI.

²¹ Lc 8, 16; cf. Mc 4, 21.

²² Sant Josepmaria, *Forja*, n. 577.

²³ Cf *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, 195.

²⁴ Sant Josepmaria, *Forja*, n. 861.

inoportú corregir quan un mateix posseeix -fins i tot de manera més accentuada- el defecte que ha d'advertir en l'altre; 5) pensar que ja no és possible una efectiva millora en el corregit, o que aquesta correcció ja es va fer anteriorment sense aparents resultats. Aquests conflictes solen procedir, en últim terme, dels respectes humans, de la por a quedar malament o d'un excessiu esperit de comoditat. Es dissipen fàcilment si és viva la consciència habitual de la comunió dels sants i, per tant, de la lleialtat deguda a l'Església i als seus pastors, a les seves institucions i a tots els germans en la fe.

Per rebre amb fruit la correcció fraterna, el corregit ha d'actualitzar amb freqüència els desitjos de santedat, per tal de veure en l'advertència rebuda una gràcia divina ordenada a la millora en la fidelitat a Déu i al servei als altres. L'exercici de la virtut de la humilitat el disposarà adequadament per acollir les correccions amb agraïment, i li permetrà d'escoltar la veu de Déu sense endurir el cor²⁵.

6. MANERA DE FER-LA I DE REBRE-LA

Dels consells concrets de Jesús²⁶ i d'altres ensenyaments evangèlics sobre la caritat dimanen alguns trets característics de la manera com cal practicar la correcció fraterna: visió sobrenatural, humilitat, delicadesa i afecte.

Per ser una advertència amb una finalitat sobrenatural -la santedat del corregit-, convé que qui corregeix discerni en presència de Déu l'oportunitat de la correcció i la manera més prudent de fer-la (el moment més convenient, les paraules més adequades, etc.) per evitar humiliar el corregit. Demanar llums a l'Esperit Sant i pregar per la persona que ha de ser corregida afavoreix el clima sobrenatural necessari perquè la correcció sigui eficaç.

És oportú també que la persona que corregeix consideri amb humilitat en la presència de Déu la seva pròpia indignitat i s'examini sobre la falta que és matèria de la correcció. Sant Agustí aconsella fer aquest examen de consciència, ja que sovint percebem amb facilitat en els altres precisament els punts que més ens falten a nosaltres mateixos: "Quan hàgim de reprendre a altres, pensem primer si hem comès aquella falta, i si no l'hem comesa, pensem que som homes i que hem pogut cometre-la. O si l'hem comesa en un altre temps, encara que ara no la cometem. I llavors tinguem present la comuna fragilitat, perquè la misericòrdia, i no el rancor, precedeixi aquella correcció"²⁷.

La delicadesa i l'afecte són trets distintius de la caritat cristiana i també, per tant, de la pràctica de la correcció fraterna. Per assegurar que aquesta advertència és expressió de la caritat autèntica, importa preguntar-se abans de fer-la: com actuaria Jesús en aquesta circumstància amb aquesta persona? Així s'advertirà més fàcilment que Jesús corregiria no només amb promptitud i franquesa, sinó també amb amabilitat, comprensió i estima. Sant Josepmaria ensenya en aquest sentit: "*La correcció fraterna, quan l'hagis de fer, ha d'estar plena de delicadesa —de*

²⁵ Cf Salm 94.

²⁶ Mt 18, 15-17: " Si el teu germà et fa una ofensa, vés a trobar-lo i, tot sol amb ell, fes-li veure la seva falta. Si t'escolta, t'hauràs guanyat el germà. Si no t'escolta, crida'n un o dos més, perquè tota qüestió ha de ser resolta per la declaració de dos o tres testimonis. Si tampoc no els escolta, digues-ho a la comunitat reunida. I si ni tan sols escolta la comunitat, considera'l un pagà i un públicà"

²⁷ Sant Agustí, Sobre el Sermó de la Muntanya, 2.

*caritat!— en la forma i en el fons, ja que en aquell moment ets instrument de Déu*²⁸. Una mostra concreta de delicadesa serà fer l'advertiment tot sol amb l'interessat, prescindint de comentaris o bromes que puguin pertorbar el clima sobrenatural en què la correcció es realitza.

En practicar la correcció fraterna s'ha d'evitar la possible tendència a l'anonimat. Aquesta inclinació desapareix en aquell que corregeix quan, amb la gràcia de Déu, fa un acte concret de lleialtat i pensa en la comunió dels sants. La lleialtat el portarà a corregir a la cara, sense fingiments ni rebaixes, amb la franquesa de qui cerca el bé de l'altre i la santedat de l'Església. La necessària fermesa en la correcció no és incompatible amb l'amabilitat i la delicadesa: qui corregeix ha de ser com una "*Maça d'acer poderosa, coberta amb funda encoixinada*"²⁹.

La virtut de la prudència té un paper important com a guia, regla i mesura de la manera de fer i també en rebre la correcció fraterna. "La prudència disposa la raó a discernir, en cada circumstància, el nostre veritable bé i a triar els mitjans adequats per realitzar-la"³⁰. Per això, una norma de prudència, segellada per l'experiència, és demanar consell a una persona assenyada (el director espiritual, el sacerdot, el superior, etc.) sobre l'oportunitat de fer la correcció. Aquesta consulta, lluny de se ser acusació o denúncia, constitueix un exercici savi de la virtut de la caritat que cerca evitar que algú sigui corregit de la mateixa matèria per diverses persones, i ajuda al qui corregeix a madurar en els judicis i formar la pròpia consciència, en definitiva, a ser "*ànimes de criteri*"³¹. La prudència portarà també a no corregir amb excessiva freqüència sobre un mateix assumpte, ja que s'ha de comptar amb la gràcia de Déu i amb el temps per a la millora dels altres.

Les matèries que són objecte de correcció fraterna abasten tots els aspectes de la vida del cristià, ja que tots ells constitueixen l'àmbit de santificació personal i l'apostolat de l'Església. Cal assenyalar de manera general els següents punts: 1) hàbits contraris als manaments de la Llei de Déu i als manaments de l'Església, 2) actituds o comportaments que xoquen amb el testimoniatge que un cristià està cridat a donar en la vida familiar, social, laboral, etc. 3) faltes aïllades comeses, en el cas de constituir un greu detriment per a la vida cristiana de l'interessat o per al bé de la Iglesia³².

En rebre-la, importa saber mantenir una actitud adequada que es resumeix en aquests aspectes: visió sobrenatural, humilitat i agraïment. En rebre la correcció, és raonable que la persona corregida accepti la correcció amb agraïment, sense discutir ni donar explicacions o excuses, ja que veu en el qui corregeix un germà que s'ocupa en la seva santedat. En els casos en què davant d'una correcció surt la irritació o el disgust del fons de l'ànima, convindrà meditar les paraules de sant Ciril: "La reprensió, que fa millorar els humils, sol semblar intolerable al superb"³³. La prudència aconsella en aquests casos meditar en la presència de Déu sobre la correcció rebuda per penetrar-ne tot el sentit, i, en el cas de no entendre-la, per demanar consell a una persona prudent (el sacerdot, el director espiritual, etc.) que l'ajudi a comprendre-la en tot el seu abast.

²⁸ Sant Josepmaria, *Forja*, n. 147.

²⁹ Cfr Id, *Camí*, n. 397.

³⁰ *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, 380.

³¹ Cf Sant Josepmaria, *Camí*, Introducció.

³² Com és lògic, en el si de les diverses institucions de l'Església constitueixen també matèria de correcció fraterna les conductes o faltes que s'oposen a l'esperit o als costums pròpies de cadascuna d'aquestes institucions suscitées per Déu.

³³ Sant Ciril, *Catena Aurea*, vol. VI.

7. ELS FRUITS DE LA CORRECCIÓ FRATERNA

Són nombrosos els beneficis de la pràctica de la correcció fraterna, tant per al qui la rep com per al qui la fa. Com a acció concreta de la caritat cristiana té per fruits el goig, la pau i la misericòrdia. Suposa a més l'exercici de moltes virtuts: la caritat, la humilitat, la prudència; millora la formació humana fent les persones més corteses i facilita el tracte mutu entre les persones, fent-lo més sobrenatural i, alhora, més agradable en l'aspecte humà; canalitza el possible esperit crític negatiu, que podria portar a jutjar amb sentit poc cristià el comportament dels altres; impedeix les murmuracions o les bromes de mal gust sobre comportaments o actituds del nostre proïsme; enforteix la unitat de l'Església i de les seves institucions a tots els nivells, contribuint a donar cohesió i eficàcia a la missió evangelitzadora; garanteix la fidelitat a l'esperit de Jesucrist; permet als cristians experimentar la ferma seguretat dels que saben que no els mancarà l'ajuda dels germans en la fe: "*Un home ofès resisteix més que una plaça forta, en el judici és com el forrellat d'un castell*"³⁴.

J. Alonso (juliol 2010)

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església Catòlica, 1822-1829

Sant Agustí, *Sermo* 82

Sant Tomàs d'Aquino, *Suma Teològica* II-IIae, q. 33

Sant Josepmaria:

- *Solc*: 373, 707, 821, 823, 907

- *Forja*: 146, 147, 455, 566, 567, 577, 641

- *Amics de Déu*, 20, 69, 157, 158, 160-161, 234

M. Nepper, *Correction Fraternelle*, en *Dictionnaire de spiritualité, ascétique et mystique II*, Beauchesne, Paris 1953, 2404-2414

C. Gennaro, *Correzione fraterna*, en I. Ancilli, *Diccionario de espiritualidad*, I, Herder, Barcelona 1987 (2a ed.), 499-500

J. M. Perrin, *El misterio de la caridad*, Rialp, Madrid 1962

© ISSRA, 2010

³⁴ Pr 18, 19.